

EĞİTİME ADANMIŞ
BİR ÖMÜR
İBRAHİM AŐKİ [TANIK]

Mamika YILDIRIM

EskiYeni Yayınları: 153

EĞİTİME ADANMIŞ BİR ÖMÜR İBRAHİM AŞKÎ [TANIK]

Mamıka YILDIRIM

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Ocak 2023

ISBN: 978-625-7673-65-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mahallesi Boyacılar Sokak No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

EĞİTİME ADANMIŞ
BİR ÖMÜR
İBRAHİM AŐKİ [TANIK]

Mamika YILDIRIM

Ankara 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ----- 9

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ ----- 11

İKİNCİ BÖLÜM

İBRAHİM AŞKÎ'NİN [TANIK] (1873-1977) HAYATI, EDEBİ
KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ-----23

2.1. Hayatı-----23

2.2. Edebî Kişiliği-----29

2.3. Eserleri-----38

2.3.1. İbrahim Aşkî'nin Telif ve Tercüme Eserleri-----39

2.3.2. İbrahim Aşkî'nin Makaleleri-----41

2.3.1.1. Birinci Seneye Mahsus Kıraat-----41

2.3.1.2. İkinci Seneye Mahsus Kıraat-----42

2.3.1.3. Üçüncü Seneye Mahsus Kıraat-----42

2.3.1.4. Dördüncü Seneye Mahsus Kıraat-----43

2.3.1.5. Beşinci Seneye Mahsus Kıraat-----43

2.3.1.6. İlm-i Cebir-----43

2.3.1.7. Mekteb Terbiyesi-----44

2.3.1.8. İngilizceden Tercüme Numuneleri-----45

2.3.1.9. Çocukların Şiir Defteri-----47

2.3.1.10. Terakkî Kanunu ve Sebebi-----47

2.3.1.11. Fuzûlî Hakkında Bir İki Söz-----49

2.3.1.12. Mekteb-i Bahriye Edebiyat Dersi Hülâsaları-----51

2.3.1.13. Adedin Ruhîyatı ve Hesap Öğretmek Usullerine
Tatbiki-----52

2.3.1.14. Terbiye İşî-----53

2.3.1.15. Amerikan Gizli Haber Almasının İstikbali-----53

2.3.1.16. Âlem ve Dr. Einstein (The Universe and Dr. Einstein) 55

2.3.1.17. Tasavvuf-----58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İBRAHİM AŞKI'NİN ÇOCUK EDEBİYATINDAKİ YERİ --- 61

3.1. Mekteb-i Bahriye Edebiyat Dersi Hülâsaları -----	65
3.2. Kıraat Kitapları-----	69
3.2.1. İkinci Seneye Mahsus Kıraat -----	77
3.2.2. Üçüncü Seneye Mahsus Kıraat-----	93
3. 2. 3. Dördüncü Seneye Mahsus Kıraat -----	104
3.2.4. Beşinci Seneye Mahsus Kıraat-----	114
3. 3. 1. Çocukların Şiir Defteri'nin Biçimsel Özellikleri -----	129
3.3.2. Çocukların Şiir Defteri'nin İçerik Özellikleri -----	132
3.3.2.1. Çocukların Şiir Defteri'nde Konu-----	132
3.3.2.1.1. Dinî, Ahlaki ve Felsefî Unsurları Konu Alan Şiirler	136
3.3.2.1.2. Millî Unsurları Konu Alan Şiirler-----	138
3.3.2.1.3. Aile Sevgisini Konu Alan Şiirler-----	138
3.3.2.1.4. Hayvanları Konu Alan Şiirler-----	139
3.3.2.1.5. Tabiat ve Kozmolojiyi Konu Alan Şiirler-----	140
3.3.2.1.6. Okul, İlim ve Çalışmayı Konu Alan Şiirler-----	141
3.3.2.1.7. Oyun ve Eğlenceyi Konu Alan Şiirler-----	142
3.3.2.2. Çocukların Şiir Defteri'ndeki İletiler-----	142
3.3.2.2.1. Dinî ve Ahlaki İletiler -----	145
3.3.2.2.2. Millî Nitelikli İletiler-----	148
3.3.2.2.3. Sevgi, Özlem ve Ölümle İlgili İletiler -----	149
3.3.2.2.4. Hayvanları Konu Alan Şiirlerdeki İletiler-----	152
3. 3. 2. 5. Tabiat ve Kozmolojiyle İlgili İletiler-----	158
3.3.2.2.6. Okul, İlim ve Çalışmayla İlgili İletiler-----	162
3.3.2.2.7. Oyun ve Eğlenceyle İlgili İletiler -----	163
3.3.2.3. Çocukların Şiir Defteri'ndeki Kahramanlar/Karakterler	164
3.3.2.3.1. Kahramanları İnsan Olan Şiirler -----	166
3. 3. 2. 3. 2. Kahramanları Hayvan Olan Şiirler -----	169
3.3.2.3.3. Kahramanları Tabiat ve Kozmik Unsurlardan Oluşan Şiirler-----	173
3.3.2.3.4. Kahramanları Metafizik, Soyut ve Somut Varlık Olan Şiirler-----	175
3.3.2.3.5. Kahramanları Nesne Olan Şiirler-----	176

3.3.2.4. Çocukların Şiir Defteri'nde Dil ve Anlatım-----	177
3.3.2.5. Çocukların Şiir Defteri'nde Resim -----	185

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İBRAHİM AŞKÎ'NİN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ YERİ ---- 191

4.1. Eğitim/Terbiye -----	194
4.2. Okul-----	198
4.3. Öğretmen-----	201
4.4. Öğrenci -----	208
4.5. Dersler -----	211
4.6. Devlet ve Eğitim İlişkisi -----	213
4.7. Okul Öncesi Eğitim -----	216
4.8. Anne-Baba ve Eğitim -----	222
4.9. Kadın ve Eğitim -----	225
4.10. Bedenî Eğitim -----	227
4.11. Akli Eğitim -----	230
4.12. Ahlaki Eğitim-----	231
4.13. Bilginin Mahiyeti -----	235
4.14. İlm-i İlâhî ve İlham'ın Eğitimdeki Yeri-----	237

SONUÇ ----- 239

KAYNAKÇA----- 245

ÖN SÖZ

İbrahim Aşkî [Tanık] (1873-1977), bir asrı aşan yaşamıyla Osmanlı ve Cumhuriyet'in en çalkantılı dönemlerine soyadı gibi tanıklık etmiştir. Olayların sıradan bir izleyicisi değil; okuyan, düşünen ve öğreten bir birey olarak kendini ve çevresindekileri sürekli olarak canlı tutmaya çalışmıştır. Ortaya koyduğu eserleri bu konudaki çabalarının bir yönünü, uzun yıllar yaptığı matematik ve edebiyat öğretmenliği ile yetiştirdiği öğrencileri ise çalışmasının bir diğer yönünü göstermektedir.

İngilizcenin yanı sıra Arapça ve Farsçayı bu dillerde yazılan edebî-dinî eserleri tercüme edebilecek kadar iyi bilen Aşkî, Doğu ve Batı kültürüne hâkimdir. Başta eğitim olmak üzere tasavvuf, felsefe, matematik, edebiyat ve mühendislik alanlarında derin bilgi sahibi, çok yönlü bir kişiliktir. Hayatı boyunca ahlaki bir tavra sahip olan Aşkî, eserleri ve davranışlarıyla örnek olup gençlere ve çevresindekilere bir bakıma yol göstermiştir. Yazar, ele aldığı konularda daima benimsediği tasavvufi çerçeveyi (İbn Arabî'nin Vahdet-i Vücûd öğretisini) gözetmiştir. Bu durumu, özellikle bilim ve eğitimle ilgili olarak ortaya koyduğu eserlerde, yaptığı tercümelere yazdığı ek kısımlarda açık bir şekilde görmek mümkündür.

Bu çalışmada, çocuk edebiyatı ve eğitimi konusunda önemi göz ardı edilen Aşkî'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri, çocuk ve eğitim kavramları çerçevesinde değerlendirilmiş, onun eğitimci yönü ve eğitimle ilgili eserleri de bir bütün olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Aşkî ve eserleri üzerine yapılan bazı araştırmalar olmasına rağmen bütüncül bir bakış açısıyla hayatını, eserlerini ve düşüncelerini içeren akademik bir araştırma bulunmamaktadır.

Çalışmada, özel isimlerin yazımında orijinal metne sadık kalınmış ve metin oluşturulurken de TDK'nin yazım kuralları esas alınmıştır.

Bu çalışma sırasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. Kemal Timur'a ve Prof. Dr. Fevzi Karademir'e; görüşleriyle çalışmama ışık tutan, katkılarını esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Yahya Aydın'a teşekkür ederim.

Aldığım her kararda yanımda olan, desteğini esirgemeyen anne ve babama; varlığıyla bana güç veren kıymetli eşime ve sevgili çocuklarıma teşekkür ederim.

Mamika YILDIRIM